

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Obstrukció az obstrukció mellett.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután kezdte meg augusztus havi közgyűlését.

Elénk, zajos volt a közgyűlés, de ebből az éjbe nyuló tanácskozáshól Nagyvárad városának egy fillérnyi haszna sem lesz. A politika foglalta le az egész törvényhatóságot s így a kitűzött ügyek a mai folytatólagoz ülésen kerülnek tárgyalásra.

A verseci átiratok keltették ezt a nagy obstrukciót; mert az ellenzékiek formális obstrukciót rendeztek a verseci hármast átirat felett.

Azt előre látta az ellenzék, hogy meddő lesz minden törekvése, de nem akarták csak úgy könnyedén keresztül engedni az obstrukció elítélését, mely egyben bizalomnyilvánítás a kormány iránt.

A vita, csekély kivétellel olyan nivón állott, amely beillett volna a képviselőházba.

Az ellenzék összes jelenlevő tagjait sorompóba állította s dr. *Stokker* József két óráig, *Sas Ede* pedig egy óráig tartó beszédben vitatták a katonai javaslatok veszedelmét és az obstrukció létjogosultságát, míg az obstrukció ellen és a katonai javaslatok mellett dr. *Hoványi Géza* orsz. képviselő tartott nagyobb szabású beszédet.

A vita lefolyása a következő volt:

A tanács előterjesztette Versec város három átiratát. A katonai javaslatok ellen tiltakozó, valamint az általános titkos választói jog érdekében küldött átiratok felett a tanács napirendre térést javasolt, míg az obstrukciót elítélő átirat pártolását javasolta a tanács.

Weisz Lajos szólott először az előterjesztéshez. Nagyvárad város törvényhatósága határozatban kimondotta, hogy a nyári hónapokban nem tárgyal fontosabb ügyeket s most mégis előhozzák az ilyeneket. Áttérve a tárgyra, rámutat, hogy nemcsak óriási emberanyagot kívánnak, de rengetegreményő milliókat is. Ha magyar vezényszó alatt szolgáló, magyar hadseregnek kérnék azt az óriási ember és pénz-áldozatot, akkor megsavaznák. De most nincs helye ezt tárgyalni, mert előbb az általános választói jogról szóló törvényt kell előterjeszteni. Ha az azon alapon választott képviselők is szükségesnek látják a létszámemelést, akkor megadja azt. Az obstrukció jogosságát fejtegeti. Emelték már a dohányárakat s még több áldozat is kell. Határozati javaslatot terjeszt

elő, hogy a tanács előterjesztését vegyék le a napirendről.

Balogh Döme a verseci átiratok felolvasását kéri.

Dr. *Stokker* József indítványozza, hogy térjenek napirendre az obstrukciót elítélő tanács határozat felett. Irtózik attól, hogy a város közgyűlésén a politikát tárgyalják, mert bármiként határoz a közgyűlés, azt úgy sem veszik figyelembe. A politika csak arra való, hogy ellentéteket támaszson a polgárok között. Nem ütközött meg, mikor az ellenzéki álláspontnak megfelelő verseci határozatok nem hozta be a tanács, de megütközött, mikor az obstrukciót elítélő átiratot oly sietve előhozzák. Sürgősen bizalomnyilatkozatra van a kormánynak szüksége. — Ezután sorba veszi a verseci átiratokat. Az obstrukciót elakarják itélni. Ahol rendes alkotmány van, ott nem lehet obstrukció. De nálunk erőszakkal lett a parlament többség összehozva. A mi parlamentárizmusunk burkolt abszolutizmus. Igazi parlament az, amely kezdeményezési joggal is bír. Nálunk előbb beleegyezést kell kieszközölni az államhatalom legfőbb képviselőjétől. A mi alkotmányosságunk beteg. A választások tisztaságáról intézkedik a büntetőtörvény, de azt nem hajtják végre, legfeljebb akkor, ha a többség kárára történik a visszaélés. A szabadelpvűpárt 15 éves uraima alatt mindent szabad volt az uralkodó pártnak elkövetni a választásoknál. Ezért tartotta oly soká a szabadelpvűpárt magát. Fejtegeti a szabadelpvűpárt bukását. A koalíció alatti választás ideál s volt, ezt tagadni nem lehet. A koalíció nem vitte keresztül az általános választói jogot, mert nem voltak e kérdésben egy nézetben. Ennek megvalósítása tehát átszállott a mostani kormányra. A tróbeszédben is az első fontos kérdésül a választói jog lett kijelölve. — A hadsereget magyar pénzzel, vérrrel tartjuk fenn, de az éppen nem magyar. A közös hadseregnek egyetlen része sem magyar, sőt magyar gyűlölkö. A világon nem volt és nincs egy általa, amely oly hadsereget tart fenn, mely nem az ő nyelvét beszéli, nem a nemzettel érez. Ez lealázó. Mindent kellene követni, hogy a lealázó állapot megszűnjék. Nagy Mátyás, Mária Terézia alatt magyar vezényszó mellett harcolt és győzött a magyar. A honvéd esküben nincs szó a magyar alkotmányról. A honvédség csak kiegészítő része a közös hadseregnek. De még ha a közös hadsereg magyarországi része olyan volna, mint a honvédség. Ha a hadsereg egy a nemzettel, akkor minden sérelem fáj a hadseregnek is, mely a nemzetet éri. Még a Balkán államokban sem tűrnének el oly helyzetet, amilyenben mi vagyunk. A mostani katonai javaslatok még sulyosabbá teszik a helyzetet s ezért azok ellen tiltakozni kell. Versec nem függetlenségi, mégis felemeli szavát a nemzet óriási megterhelése ellen. Ehhez csatlakozik. Ezután rátér Versec második átiratára, amelyben az általános választói jogot kívánja elsősorban letárgyalni s csak az alapon összeült országgyűlés tárgyalja még a katonai javaslatokat. A tanács napirendre térést javasolt ezen átirat felett. Fejtegeti, hogy ez a parlament nem jo-

gosult a fontos kérdés elintézésére, mert törvénytelen eszközökkel lett a többség összehozva. A legigazságosabb az lenne, hogy ha most feloszlatták az országgyűlést s új választást rendelnének el, most, amikor olvasták a véderőtörvényt. (Tetszés.) Egy munkapárti sem jutna be.

Balogh Döme: Még Tisza se!

Miskolczy Barna: Ujvároson!

Dr. *Stokker* József ezután a katonai perrendtartásról beszél. Ez megengedi, hogy magyarul is tárgyalhatnak, de németül muszáj! Így a nemzet vágyai nem valósulhatnak meg, mert gyengék vagyunk s a Héderváry Kontok helyén Héderváry-Khuenek vannak. (Tetszés.) Azt mondják az ellenzék kívánságára, hogy a kisebbség véleménye, pedig az a nemzet minden fiának a lelkében él. Tehát nem a kisebbség véleménye az, hanem a nemzet óhaja. A militarizmus tultengése tönkre teszi az államokat. Így minek áldozunk mi rengeteg milliókat olyan hadseregre, mely nem a miénk. A hadsereg ne báncs virág s mikor a nemzetnek van fegyvere az ujonc és adó megvonása, akkor, mikor a hadsereg nem a miénk, ennek fegyvernek a használata jogos, mert az a nemzet önvédelmi harca. Kis hitűség azt mondani, hogy nem lehet, mert ő Felsége nem engedi. A koalíció nem tett annyit, mint ő kívánta volna, de nem engedték. — Rátért az obstrukcióra, mely erőszak ugyan, de ha olyanért lenne, ami nem a nemzet óhajta, 24 óráig sem állana fenn. Így azonban az obstrukció jogosult. Indítványozza, hogy az obstrukciót elítélő átirat felett térjenek napirendre. (Taps.)

Sas Ede számokkal akarja igazolni az ellenzék álláspontját. Nem fejtegeti, hogy mit tett a hadsereg ellenünk. A modern államok hadserege azt a célt szolgálja, hogy sulyt kölcsönözzön a nemzetnek, előmozdítsa kivételét. Ma nem szabadna a hadseregnek dinasztikus érzelmeket táplálni, hanem a nemzettel kellene éreznie. Erkölcsi érdekeinket nem szolgálja a hadsereg. Anyagi érdekeinket sem szolgálja. Tisza István azt hirdeti, hogy minden feltétel nélkül meg kell adni a hadseregnek mindent, mert az a mi hadseregünk. Ezt nem mernék mondani még Szerbiában sem. Tisza teljes lemondást hirdet, de szabad-e ily csüggedést a nemzetre oktrojálni. Óriási áldozatot követelnek, minden nemzeti engedmény nélkül. Pedig ezt még akkor sem lehet elfogadni, ha minden magyar lenne a hadseregben. Azt sem mondják meg nyíltan, hogy mennyibe fog kerülni a hadsereg megerősítése. 10 millióról 300 millióra licitálnak. Számokkal mutatja ki, hogy Magyarország uagyobb arányban lesz megterhelve az új törvény szerint, mint Ausztria, ugy vérből, mint pénzben. Ma Magyarországon a csecsemőkre is fejenként évi 12 korona esik a hadsereg kiadásából, s az új véderő esetén 20 korona lesz; ezzel szemben kulturális célra csak 3 K 33 f. jut. Az, ha egy tiszt azt tudja, hogy kutya matyar, elég arra, hogy tábornok legyen.

Hlatky Endre elnök figyelmezteti, hogy ilyet mondani nem szabad.

Sas Ede ezután ismerteti Tisza István

Ne féljen és ne
rettegjen a
kolerától, mert

Itt a király

KAPHATO MINDENÜTT.

legegészségesebb alkalikus
baktérium mentes
űdítő és borviz

»Muszáj« című cikkét. A közös hadsereg rossz és drága felszerelésű, mint az orosz. Sok a visszaélés a szállításoknál. Kimutatja, hogy az osztrák-magyar monarchia a nép arányában több katonát tart, mint Németország. A katonai javaslatok megkorrigálandók a nemzet számarányához képest, s hogy a szállításokból Magyarország a quóta arányában részesüljön.

Az általános választó törvény kérdésében a kormány obstruál, halogassa a dolgot, saját programja ellenére. A kormány és pártja nem ért egyet e kérdésben s ezért az érdekek azt parancsolja, hogy minél tovább huzzák a dolgot. Helyes, hogy Nagyvárad város emelje fel szavát az általános választójog mellett, s hogy az óriási terhekkel járó katonai javaslatok felett csak az új parlament hozhat ítéletet. Folytassuk az évszázados szabadságharcot. Indítványozza, hogy az általános titkos választójog mielőbbi törvénybe iktatása céljából feliratot küldjön a törvényhatóság a képviselőházhoz. (Eljenzés.)

Dr. Agoston Péter nem abból a szempontból bírálja el a katonai javaslatokat, hogy kapunk-e érte vívmányokat, de hogy megbirja-e a terheket a nép. Határozottan mondja: nem bírja el. A hadsereg vezetősége érzi is ezt. Számadatokat sorol fel annak bizonyítására, hogy mi aránylag több katonát adunk, mint Ausztria. Nálunk még kenyér sem jut annyi a népnek, mint más országban, mégis még több katonát akarnak beszélni. A most kívánt számban nem is lehet besorozni a katonákat, mert nem lesz alkalmas. Figyelmeztetni kell a hadügyi köröket, hogy nem törvényes a kívánt létszám, mert aránylag többet kívánnak, mint Ausztriában. Helyesli Versecnek a véderő emelés elleni feliratát. — Obstrukció mindig volt; az a magyar alkotmány lényeges joga volt századok előtt. Ma nem ismerik el jogukat, de a kisebbségnek joga s a nemzet nagy többsége rokonszenvvel kíséri, mert a nép nagy tömege érdekében vívják. Helyes, jogos, igazságos a konkrét esetben is az obstrukció. — A választójogra tér át. A tanács azzal tér ki, hogy már erről beszéltünk. De erről beszélni kell, míg meg nem lesz. A választójog társadalmi kérdés is. Versec ez irányú átiratát hason felirattal pártoljuk.

Dr. Rozvány Jenő azért fogadja el a katonai javaslatok elleni feliratot, mert elvből antimilitarista. Minden katonaság eltörlését óhajtja. Hiszi, hogy eljön az idő, mikor megszűnik a katonaság. De ha nem volna is antimilitarista, ellenezné a katonai javaslatokat. Másutt az iparnak új gyarmatokat szerez a katonaság, de nálunk nem. Az obstrukciót elvileg nem helyesli, de jelen esetben ez a betegség más betegség gyógyulása. Jogos és indokolt az ellenzék eljárása, mikor küzd, hogy ez a képviselőház nem illetékes a katonai kérdés megoldására, hanem alkossa meg az általános választó jogról szóló törvényt.

Dr. Várady Odön az általános választójog mellett szól s naivnak tartja a tanács előterjesztett javaslatát. Ilyen huzavonával soha sem lesz meg a választói törvény. Irjanak fel, hogy legelső sorban a választói törvényjavaslatot vegye tárgyalás alá az országgyűlés.

Dr. Hoványi Géza rámutat, hogy a koalíció után a király a nemzetre hivatkozott, hogy a választásnál ezen kérdésekkel minden munkapárti jelölt foglalkozott s az obstrukciót elítélte. A nemzet megnyilatkozott s mikor a munkapárti többséget küldték a parlamentbe, a nemzet elítélte az obstrukciót. (Zaj. Közbeiktások: Pénzzel választottak!) Tény, hogy a munkapárti képviselők vállalták a katonai javaslat megszavazását. (Zaj.) A választásokon a király és nemzetközi béket, az ország nyugalma érdekében biztosítják. Kifejtették, hogy a választói jog kiterjesztessék és pártolják s ha mód lesz rá, a képviselőházban meg is valósítják. A koalíció alatt nem a nemzet nyilatkozott meg, hanem a pártelnök jelöljei kerültek a képviselőházba. Az ellenpárt félreállott, hogy lássák, miként tudják évtizedek alatt hirdett elveiket megvalósítani. (Zaj.) A koalíció programjába vette a választó jogot s kiűnt, hogy mennyire eltérők e tekintetben a vélemények. A mostani

kormány meg fogja valósítani a választói törvényt, talán hamarabb, mint gondoljuk. De nem ez, hanem a bankkérdés az első kérdés. (Zaj.) Nem az érzelem, de a hideg ész parancsa a helyesebb. Felolvassa Andrassy levelét Kassához, melyben inti, hogy ne pártolják a Justus-pártot. Az obstrukció fegyvere nem jogosult, mert a nép azt várja, hogy a képviselőház az ő gazdasági és szociális érdekeit valósítsa meg. A mostani kormány és munkapárt szilárd kitartással küzd az ország boldogításáért. A választásoknál az ellenzék is használta azokat a fegyvereket, amit legutóbb használtak. Az eszmék harca visz előre, de a ugratás és obstrukció veszedelmét hoz az országra. Az obstrukciót elítéli.

Ezután a három kérdéshez szól. A katonai törvényekben nagy haladás van a nemzeti ideálok felé. Ha azok az intézmények megvalósulnak, 10 év múlva minden vívmány nélkül meg lesz a magyar hadsereg. A hadsereg a legjobb magyarosító; ott megtanulnak az emberek magyarul. (Zaj.) Fejtegeti a két éves katonai szolgálattal előnyeit. Hogy elbirják-e a katonai terheket, megbizik Lukács miniszterben, aki régi pénzügyi kapacitás, aki azokra nézve kedve öleg nyilatkozott. A választójogért való felírás felesleges, mert már nyilatkozott a törvényhatóság; de ha felírnak, az sem lesz baj, elfogadja a tanács javaslatát. (Taps.)

Schvarcz László a katonai javaslatokkal foglalkozott s Versecnek a katonai javaslatok ellen tiltakozó feliratát pártolja.

Dr. Medvigy Gábor elítéli az obstrukciót, mert a többség akaratának megnyilatkozását megakadályozza. A nemzeti követelések odaállítását az obstrukciók kezében csak eszköz s a nemzeti követelések értékét lerontják. Azt a konkluziót vonja le, hogy a nemzeti követeléseket a másik párt is szívében viseli, de ennek kiküzdésére nem az obstrukciót tartja alkalmasnak. Elfogadja a tanács javaslatát.

Sulyok István az igazság előtt mindig meghajolt. A szönyegen levő kérdéseket előbb-utóbb meg kell oldani. A választói törvényt kívánja. A katonai kérdéseknél az a véleménye, hogy ennek a létszámszaporítási törekvésnek Magyarországon utját kell vágni. Elismeri, hogy fontos kérdés az állam biztosítása, de ily módon, ily körülmények közt soha nem tudna a katonai követelések mellé állani. Bárki mondja, lehetetlennek tartja, hogy ez a nyomorgó ország elviselhesse azt az óriási terheket, a melyeket a katonai javaslat elnyel. — Iskollára, szociális intézményekre nem jut semmi. Dr. Hoványi Géza beszédével foglalkozik. Nem itéli el az obstrukciót, sőt kéri azt a pártot, amely obstruál, hogy folytassa azt. Elismeri, hogy a parlamentáriszms beteg. De olyan betegségeket tartja az obstrukciót, amelyre szükség van. Elvi fegyverekkel küzdenek az obstrukciók. Ereztetni kell, hogy ennek a nemzetnek óhaja, vágya, akarata van. A függetlenség párt oda akarja a kormányt kéyszeríteni, hogy mentse meg az országot az elviselhetetlen terhektől. A kormánynak apellálni kell a nemzethez. Az obstrukciót elítélő javaslat felett térjenek napirendre. (Eljenzés.)

Kelen Bala a kérdés anyagi részéhez szól. Számokkal illusztrálja a hadügyi kiadásokat. Tíz év alatt 1 milliárdnál több lesz a hadügyi kiadásunk, az eddigieken kívül. Nem fogadja el a javaslatot.

Czeglédy Jenő kéri, hogy a tárgyalás folytatását holnapra halasszák. (Zaj.)

Elnöklő főispán hivatkozik az ügyrendre, amely szerint a megkezdett tárgyat nem lehet megszakítani.

Czeglédy Jenő az általános választójogot sürgeti. A hadseregnek tele is elég lenne, csak magyar lenne. Boszniai élményeit beszéli el. Még önálló magyar hadseregnek sem adná meg az óriási kiadást.

Balogh Döme a tanács javaslatai ellen beszélt. A hadseregről beszélt. Elég a katonának, de az osztrák szellem, a nevelés a baj. Ott nem segít a létszám felemelés, mert nincs lelkesedés. Pedig ebben rejlik az erő. Reformálni kell a hadsereget. Indítványozza, hogy irjanak fel az önálló magyar hadsereg felállítására mellett.

Pásztor Ede kifogásolja, hogy a két előbbi verségi átiratot annak idején nem terjesztették be a közgyűlés elé. Ezen mulasztásért az illető tisztviselet ellen indítsanak fegyelmi vizsgálatot s erre küldjenek ki 3 tagú bizottságot. Az obstrukciót elítélő harmadik verségi átiratra nézve szerezzen a tanács információt, jogerőre lépett-e s majd a jövő gyűlés elé hozzák be.

Kiss Dávid kifogásolta a dr. Medvigy Gábor által használt erős kifejezéseket. Versec városát nem veszi komolyan, mikor ilyen elmentmondó határozatokat hoz.

Weisz Lajos rövid felszólalása után Balogh Döme szólalt még fel s ezzel a vitát az elnöklő főispán berekesztette.

Az ellenzék névszerinti szavazást kért, a melynek során a többség a tanács javaslatát fogadta el és pedig

a katonai javaslat elleni átirat felett 34 szóval, 18 ellen napirendre tértek;

34 szóval 15 ellen elhatározták, hogy az obstrukció ellen felírnak a képviselőházhoz;

a választói jog kérdésében 30 szóval 24 ellen napirendre tértek.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, augusztus 10.

Berzeviczy Albert elnök egynegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

Jegyzők: Draskovich János gróf, Mihályi Péter, Zsinszky István.

Felolvassák a múlt ülés jegyzőkönyvét, melynél

Sümegei Vilmos kifogásolja, hogy az egyik tegnapi névszerinti szavazásnál történt incidens ugyanis az, hogy a zárolt Bóth Pál helyett valaki más, tévedésből lezavazott, nincs feltüntetve a jegyzőkönyvben, sem a naplóban, valamint az sincs feltüntetve, hogy az elnök konstatálván a tényállást, töröltette a szavazatot.

Kéri, hogy ez pótlólag vétessék fel a jegyzőkönyvbe.

Elnök kijelenti, miután a tényállást nem ismeri, előbb a tegnap elnöklő elnöktársát meg fogja kérdezni eziránt és azután fog intézkedni.

A Ház tudomásul vette ezt és hitelesítették a jegyzőkönyvet.

Elnök bemutatja az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület meghívóját a szeptember hó 8-án tartandó jubiláris közgyűlésére és ezzel kapcsolatosan az országos közművelődési egyesületek ugyanakkor tartandó kongresszusára. Javasolja, hogy az elnökség egyik tagja vegyen részt ezen ünnepeken. (Helyeslés jobbról.)

Felkéri egyben képviselőtársait, hogy abban az esetben, ha a küldöttségben részt venni óhajtanak, jelentkezésüket az elnökséggel minél előbb közölni sziveskedjenek.

Bemutatja továbbá Törökbecse város meghívóját, a Leiningen-szobor leleplezésére. Ezen az ünnepségen is az elnökség egyik tagja fog résztvenni. Indítványozza egyben, hogy a Ház helyezzen koszort a szoborra. (Helyeslés.)

Bemutat továbbá 5 kérvényt a katonai javaslatok ellen és az általános választójog reformja mellett. (Helyeslés a baloldalon.) A kérvényeket a következő városok küldték az elnökséghez: Szegszárd, Szabadka, Eger, Orosháza és Szarvas. Megteszi szokásos indítványait a kérvényekre vonatkozólag.

Justh János kéri a kérdéseket külön-külön leiteni. Megtörténik.

Justh János mind az öt kérvényre vonatkozólag ellenindítványt terjeszt elő, mely szerint a különböző bizottságokhoz kéri azokat utasítani.

Elnök jelenti, hogy mind az öt kérvényre vonatkozólag husznál több képviselő névszerinti szavazást és négy esetben annak a következő ülésre való halasztását kéri.

A Ház így határoz.

Következett tehát a névszerinti szavazás

Szarvas város kérvényére vonatkozólag tett elnöki előterjesztés és Justh János ellenindítványa felett.

A többség az elnök előterjesztését emelte határozattá.

Következett ezután napirend szerint a tegnapi ülésről mára halasztott névszerinti szavazások.

A Budapest székesfőváros VIII. kerületi, a IX. kerületi polgárság, a pécsi polgárság kérvényére vonatkozó elnöki előterjesztéssel szemben Lovász Mártonnak beadott három rendbeli ellenindítványát szintén elvetette a Ház.

Az ülés háromnegyed 2 órakor ért véget.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

A tegnapi városi közgyűlésen kevés idő jutott a városi ügyeknek. Mindössze a polgármesteri jelentést tárgyalták le s ma délután folytatják a tanácskozást.

Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatóság tagjai közepes számmal voltak jelen.

A közgyűlés megnyitása után felolvasták a polgármester havi jelentését, melynek érdekesebb adatait már közöltük.

A jelentés kapcsán felszólalt Balogh Döme s kifogásolja, hogy a polgármesteri jelentésben nincsen felsorolva, hogy a közmunkákra mit adtak ki. Így történnék azután az óriási tulkiadások. A szemetet is köbméterenkint szállítják. Van a városnak igája, azzal szállítsák a szemetet.

Czeglédy Jenő szintén a jelentést kifogásolja, mert az állategészségről nem hoz adatokat. Nem veszi tudomásul a jelentést.

Dr. Rozvány Jenő sajnálattal látja, hogy a városi tanács a közgyűlési tárgyakat hanyagul készíti elő. Így elhallgatták Versec átiratát a katonai javaslatok ellen. Áprilisban érkezett meg az átirat s csak most terjeszti elő, mikor a másik, ellenkező átirat megérkezett. Indítványozza, hogy az illető műlasztó tisztviselő ellen indítsák meg a fegyelmet. A jövő közgyűlésre tüzzék ki ezen indítványt. — Tiltakozik az ellen, hogy a bérharcokról a közbiztonság rovaiban emlékezik meg a jelentés. Kifogásolja, hogy a sztrájkanyát feloszlatták; ez jogtalan volt. Nem veszi tudomásul.

Hlatky Endre elnök konstatálja, hogy a sztrájkra nézve mondottak semmi összefüggésben nem állanak a polgármesteri jelentéssel. Ami a fegyelmi vizsgálatra vonatkozó részt illeti, hogy azt a jövő gyűlésre tüzzék ki, ezt kimondhatják.

A nagy többség a fegyelmire vonatkozó indítványt elvetette s a polgármester jelentését tudomásul vették.

Ezután a verseci átiratokat tárgyalták, amelyről más helyen hoztuk a tudósítást.

Este fél 10 órakor került a sor az interpellációkra.

Sas Ede a Bunyitay-liget elhagyatott állapotát vetette fel. Az áldozatkész főpap 20,000 koronás adományából rendezett liget bűzös, bacilus telep, s irtózatossá teszi tönkre a vegetációt. Szándékoznak-e ezen segíteni és a rendezés számadásait betervezni.

Weiss Lajos Beöthy Ödön-utca és környéke csatornázását sürgette.

Balogh Döme az adókievető bizottság tagjainak kinevezését kifogásolta.

A közgyűlést a főispán háromnegyed 10 órakor berekesztette; a hátralevő ügyeket ma, pénteken tárgyalják.

Széchenyi és Bunyitay kanonokok kitüntetése.

Az egyházmegye új főpásztorára káptalanára iránt való szeretetének és figyelmenek kedves jelét adta azzal, hogy a káptalannak két rangidősebb tagja: *Széchenyi Jenő* és *Bunyitay Vince* apátkanonokok részére magas kitüntetést eszközölt ki X. Pius pápa Ő Szentségétől. A megyés püspök előterjesztésére ugyanis a pápa az említett kanonokokat *praelátusai* sorába emelte.

E magas kitüntetés, melylyel méltóságos cím jár, régi érdemeknek a szép jutalma.

Széchenyi Jenő 22 esztendeje tagja Szt. László káptalanának. Pályafutása azelőtt is országos érdeklődést keltett. Még Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején, mint nemesmiliticsi plébános országgyűlési képviselővé választott Polit Mihály szerb nemzetiségi agitátor ellen a Bácskában. 1888-ban báró Hornig Károlynak utódja lett a kultuszminiszteri osztálytanácsossággal, egy év múlva pedig a várad káptalan egyik irodalmi stallumát nyerte el. Mint rangidősebb kanonok prépost nem létében éveken át ő képviselte a káptalant. Egyik alapítója és elnöke a Gazdasági és Iparbanknak. Az egyházmegyei papság nyugdíjalapjára — aranymiséje alkalmából — 10,000 koronát adományozott.

Bunyitay Vince, az egyházmegye nagyérdemű történetirója Zemplén megyében Sátoraljai helyen született 1837 jan. 11-én. Edes atyja protestáns vallású volt, jámbor anyja nevelte őt a kath. hitben. Iskoláit szülőföldjén kezdte s Egerben végezte be. Az egri tudományos körök és intézmények nagy hatással voltak lelkére és fejlődésére. Nagyváradra kerülve b. e. Szaniszló püspök szentelte pappá 1860. febr. 11-én.

Három évi segédlelkészkedés után 1863—75-ig plébános volt a biharmegyei történeti nevezetességű Szent-Jobbon, 1875—80-ig a szintén biharmegyei Békényen. 1872-ben a várad püspökség történeti adatainak gyűjtéséhez fogott s hogy azt annál könnyebben tehesse, Lipovniczky István nagyvárad püspök 1879-ben saját udvarában kinevezte püspöki könyvtárnoknak. A hazai nevezetesebb levéltárakon kívül, kétszer kereste fel Róma levéltárait. A m. tud. akadémia 1884. június 5. lev. tagjává választotta; igazgatóválasztmányi tagja a magyar történelmi, az országos embertani s régészeti, a magyar heraldikai s genealogiai társulatoknak; rendes tagja a Szent István társulat tudományos és irodalmi osztályának; a közoktatásügyi miniszter pedig a műemlékek országos bizottságának és a nagyvárad jogakadémián az államtudományi vizgáló bizottság külltagjává nevezte ki.

Első irodalmi kísérletei költemények voltak a Családi Lapokban, Kalauzban és Kath. Néplapban (1856—58). eleinte Viola álnév alatt; történelmi értekezései a Századokban (1873., 1878., 1880—81., 1886—88., 1890.), Uj M. Sionban (1879—80., 1886.), Történ. Tárbán (1887.), Arch. Közleményekben (1879.), a nagyvárad Szabadságban (1887. 206. 211. sz.), Kath. Szemlében (1887.), Nagyváradon (1890.) és az Osztrák-Magyar Monarchiában (1890. Nagyvárad történeti vázlata) jelentek meg. — Munkái: 1. *Ifjusági olvasmányok*. Pest, 1863—65. Két kötet. (Ism. Religio 1864. I. 9. sz.) — 2. *Boldogasszony követése*. U. ott, 1867. (Franciából ford. Nogáll János; Lelki Kincstár II. Két kiadás.) — 3. *Régi képek*. U. ott, 1868—69. Két rész. (Tárcacikkek ujabbkori történelmünkéből.) — 4. *Ismeretlen apátságok*. Esztergom 1880. (Különny. az Uj M. Sionból. Ism. u. ott.) — 5. *Az egyedi apátság története*. Nagyvárad, 1880. (Ism. Századok.) — 6. *A várad és székesegyház*. Bpest, 1880. — 7. *A várad püspökség története*. Nagyvárad, 1883—84. Három kötet. (Ism. 1885: Századok Uj M. Sion Nemzet 266. sz. Egyetértés 282. sz. P. Napló 301. sz.) — 8.

A mai Nagyvárad megalapítása. Bpest, 1885. (Szekfoglaló. Ertek, a tört. tud. kör XII. 6.) — 9. *A várad káptalan legrégebbi statutumai*. Nagyvárad, 1886. (Ism. Századok. Egyetértés 260. sz. Nemzet 265. sz. Irod. Szemle.) — 10. *Szilágymegye középkori műemlékei*. Bpest 1887. (Ertek a tört. kör. XIII. 6.) — 11. *A római Szentlélek-társulat anyakönyve 1446—1523. U. ott 1889. (Vatikáni magyar okirattár I. sor. V. kötete.)* — 18. *Magyar királyok Váradon*. Nagyvárad, 1890. — Kiadta *Ipolyi Arnold* Kisebb Munkáinak III—V. kötetit és irodalmi munkásságát (1845—86.) állította össze az V. kötetben; dr. *Schlauch Lőrinc* várad püspök Egyházi és Egyházipolitikai Beszédeit (Budapest, 1890. Két kötet.)

Ezen a *Szinnyei* Magyar írók élete és munkáiból vett adatokat kiegészítjük azzal, hogy azóta megírta többek közt a *A gyulafehérvári székesegyház műtörténeti emlékeinek* ismertetését és több levéltárat, köztük a bécsit is átkutatva sokat dolgozott a *Monumenta reformationis* három első kötetében megjelent okiratok összegyűjtésén és sajtó alá rendezésén.

Nagyobb alapítványai közül megemlítjük a *százszent* jóval többbe került *békényi óvodát* és zárdát, melynek felirata *Istenemnek és fajomnak* oly hiven tükrözi vissza Bunyitaynak jellemét. Néhány év előtt *ötvenezer* koronát tett ösztöndíj alapítványra, *huszezer* koronát pedig a nagyvárad városliget fejlesztésére.

A várad káptalan — mint nem régiben megírtuk — sárréti birtokán *Ujirás* néven egy falut telepít szinmagyar katolikus vallású lakosokból. Ebben az új faluban az Istenháznak az építését Bunyitay vállalta magára s legközelebb már hozzá is kezdenek az építésekhez. Isten dicsőségét fogja az hirdetni hosszú időközön, de megőrzi az alapító nevét is. Méltó folytatása lesz Bunyitay békényi alkotásának — Istenemnek és fajomnak.

Az új praelátusokat elsőnek az köszöntötte, aki e szép kitüntetést kieszközölte: *Széchenyi Miklós* gróf.

A szegedi halálos ítélet

Szombat reggel akasztanak.

Holnap reggel hét órakor Szalma István rablógylóskost felakasztják a szegedi Csillagbörtönben.

Délelőtt kilenc órakor zárt tárgyaláson hirdették ki az ítéletet.

Az ítélethirdetés közel félóra hosszat tartott. Előbb a szegedi kir. törvényszék ítéletének rendelkező részét és indokolását, majd a Kuria ítéletét s végül a védő és a vádlott kegyelmi fölterjesztését, legutoljára pedig a Kuria leiratát olvasták föl. A leirat így hangzik:

Ő császári és királyi felsége 1910. június 30-án kelt legfelsőbb elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy az igazságszolgáltatás rendes folyása elé akadály ne górdíttessék és annak szabad kezét engedett.

A Kuria elnökének leirata tegnap este érkezett meg. Az ítélethirdetés után Szalma István megszólalt:

— Köszönöm.

Elnök: A Kuria leirata után ezennel átengedjük önt a földi igazságszolgáltatásnak.

Most zárt tanácskozásra vonult vissza a bíróság és elhatározta, hogy az elítéltet átadja a kir. ügyésznek az ítélet végrehajtása végett. Egyben elrendelte a törvényszék, hogy a vádlottas vizsgálatára lelkész hívjanak hozzá.

Az elnök megkérdezte az elítéltet, van-e valami kívánsága?

— Nincsen, — felelt közömbösen Szalma István.

A védő még bejelentette, hogy ő fog gondoskodni a siralomházban az elítélt élelmezéséről, aztán a törvényszék Gerthausner bírót rendelte ki az ítélet végrehajtásához. Szalma István mindvégig nyugodt maradt, félelemnek nyoma sem látszott arcán. A tárgyalás után bekísérték az ügyész szobájába, ott maradt addig, míg elvitték a Csillagbörtönbe.

A siralomházban.

Míg Szalmának kihirdették az ítéletet, a Csillagbörtön egyik tágasabb celláját átalakították siralomháznak, odahívták Bezdán Imre lelkészt, a ki már fogadta az ítélethirdetésről visszatért embert.

Az akasztótát nem a börtönben ácsolják, hanem künn a városban és reggel hat órákor állítják fel a Csillagbörtön I. számú udvarán. A kivégzésnél csak a hivatalos közegek és a sajtó képviselői lesznek jelen.

Az állam főbírója, Béli Mihály, tegnap este két pribékjével Szegedre érkezett, jelentkezett Zombory ügyésznel.

A siralomházban dr. Sebők Ferenc, Szalma István volt védője kereste fel a halálraítélt embert. Nyugalma ekkorra már elhagyta és mikor védője belépett, görcsös zokogásba tört ki. Fejét lehajtotta és így maradt hosszú ideig. A védő megkérdezte, van-e valami kívánsága, mert ha van, teljesítik, akár-e valakit látni, de Szalma nem felelt.

Oberwalder és Ladstädter

udvari kalapgyárosok
szalmakalap készítményei legkedvezőbben
REICHARD áruháza
ozégnél kaphatók. 115 A

UJDONSÁGOK.

Krüger Micike temetése.

Gyönyörű gyermek volt. Arany sugarakban fénylik most is a haja, amint álmódva alszik az örökkévalóságban; a koporsója körül komor, tompa fényű ragyogás reszket az ezüstös drapériákon, halvány kicsi homlokánál rózsák mosolyognak a boldogságról. Megfogja, lenyűgözi az embert valami komor rejtelmes erő, amikor belép az utcáról, a rohanó életből ebbe a csöndes, könnyes házba. Ez a néma angyali arcú gyermek, nem ért el az élet rögzős, tövises utjáiig, neki még mindig gyönyörű volt az élet, boldogság és öröm, örök játék és nevetés. Es a fájdalmas lázongásra megnyugvás támad az ember lelkében: ki tudja? a végzet micsoda csapást és szenvedést tartogatott ennek a mosolygó léleknek? S az emberek gyengék, hiába őszek, hiába járnak pogány utakat: együtt sirunk a megöregt szülőkkel, nagy erős emberek elfogódva törlik a felbugyanó könyveket.

Megható volt. Ahol még három nappal azelőtt homokban, virágok között nevetve játszott a kis Krüger Micike, ott most lehajtott fejű komoly nagyok sirnak. Tegnap délutáni temetésen résztvett a nagyszámu rokonságon

kivül sok előkelő katolikus egyházi notabilitás. Ott voltak: Fetszer Antal, dr. Lányi József felsz. püspököl, dr. Vueskics Gyula esperes plebános és még többen.

A gyászszertatást Imrik S. Zoltán végezte segédlettel.

Koszorukat tettek a kis koporsóra: a szülők (Imádkozzál érettlünk — mélyen sujtott szüleid és kis testvérvéd.) dr. Krüger Jenő (Isten veled hugoskám — Jenő bácsi.) özv. Krüger Viktoriáné és özv. Vidovich Bonaventurné, özv. Ováry Sándorné (Feledhellen édes kis Micikéjének — vérző szívvel a keresztmama.) dr. Molnár Imre, Pálffy Béla, Nagy Jolán, Balogh Kálmán és családja, Somogyi Géza családja (Feledhellen kis barátjunktól — Ili, Gyula, Pici.) Ertsey Péter családja (A jó kis játszótársnak szeretettel — Mária és Lilike.) dr. Pálffy Gyula és családja (Aranyos kis Micikéjunktól — Gyula bácsi.) Vidosits Gyula, Palánkay Károly családja (Édes álmodt kíván — Médikey.) Székely Sándor és családja, özv. Szeremley Sándorné, Dajka Endréné, özv. Alföldy Istvánné.

* **Személyi hír.** Belopotoczky Kálmán dr. nagyrépost v. b. t. t. tegnap este hazaérkezett Nagyváradra. A nagyrépost négy hétig időzött Rózsabegyben rokonai látogatásán.

* **Nem kap könyvelőt a közkórház.** Biharvármegye törvényhatósága a kórháznál felszaporodott munkálatok teljesítésére egy könyvelői állást rendszeresített. A vármegye határozatában tegnap döntött a miniszter és azt nem hagyta jóvá. A miniszter azért tagadta meg a jóváhagyást, mert a jelenlegi 7 főtől álló tisztkart tökéletesen elegendőnek tartja. Megemlíti a miniszter, hogy Békésgyulán a kórházban csak egygyel több a tisztviselők száma pedig ott 200 ágygyal több van, mint a biharvármegyei kórházban. A miniszter kilátásba helyezi azonban, hogy az új kórház felépítése után nem zárkozik el a személyzet-szaporítástól.

* **Esküvő.** Barabás Béla a Huzella M. nagykereskedő cég üzletvezetőjének nagyműveltségű, kedves leányát, Ilonkát, szombaton délután fél 6 órákor vezeti oltárhoz a Szent László templomban Fuba Ferenc m. kir. állami állatorvos Dunaszerdahelyről.

* **Ujiráz térképe.** A nagyvárad latin szertartású káptalan, mint már megirtuk, Biharvármegyében egy új községet fog létesíteni. Az új község ügye rohamos léptekkel halad előre. A község térképe már teljesen elkészült s azt dr. Belopotoczky Kálmán nagyrépost tegnap be is terjesztette a közigazgatási bizottsághoz. A térképek szerint az új községhez még Darusziget pusztát fogják csatolni. A község területe a hozzácsatolt pusztával 2451 katasztrális hold és 813 négyszögöl terület lesz.

* **A főszolgabíró szökeket kér.** A központi járás főszolgabírójától tegnap jellemző jelentés érkezett az alispáni hivatalhoz. A főszolgabíró bejelenti, hogy az irodában a tisztviselők sok esetben nem tudnak leülni, mert nincs a hivatalban se szék, se asztal. Ezen az állapoton kíván most segíteni a főszolgabíró, aki kéri az alispánt, hogy négy széket és egy íróasztalt adjanak a hivatalnak, mert nem tudnak min dolgozni a tisztviselők.

* **Letartóztatott család.** A bécsi rendőrség tegnap letartóztatta Dénes Béla technikust, volt gyártulajdonost. Dénes jó módú nagyvárad zsidó családból származik és régebben fémárugyára volt Nagyváradon. Csődbe jutott és ekkor egy budapesti kereskedőtől két 1200 koronás váltót csalt ki, melyet saját céljaira fordított. Hamis bukás miatt pörbe fogták, mire ő Svájcba szökött, majd onnan hat héttel ezelőtt Bécsbe jött, ahol alácív alatt tartózkodott. Tegnap felismerték és letartóztatták.

* **Orvos mizériák a berettyóújfalui járásban.** A vármegyében uralkodó orvos hiányra legfényesebb világítást vet a berettyóújfalui járás főszolgabírájának jelentése, melyet tegnap az alispánhoz intézett. E jelentésre az újfalui körorvosnak katonai gyakorlatra történt behívása szolgált alapul. A körorvost dr. Szilágyi Pált ugyanis 35 napi gyakorlatra hívták be Mostárba. Tekintettel azonban az orvoshiányra, a főszolgabíró minden lépést megtett, hogy Szilágyi gyakorlatát halasszák el. Mikor a hivatalos kérvényeket elutasította a katonai parancsnokság, távirati uton kérte azt. A parancsnokság a távirati kérelmet táviratilag utasította el és elrendelte Szilágyinak azonnali bevonulását. A főszolgabíró felelőssége tudatában tegnap az ügyet bejelentette az alispánnak. A jelentésben elmondja a főszolgabíró, hogy a járásban tulajdonképpen egy orvos se marad, ha Szilágyit elviszik. Gáborjában csak legutóbb választották meg körorvossá dr. Kallós Pált, aki szabadságra akart menni. A szabadság iránti kérelmet az alispán nem teljesítette, mire a körorvos lemondott állásáról s így az oly sok ideig betöltetlenül állott körorvosi állás ismét üresen maradt. Grósz Ignác járási orvos beteg. Reinkopf Izidor egyik körorvos szintén beteg s e miatt kénytelen szabadságon gyógykezelgetni magát. — Reichenberger Fülöp berettyóújfalui községi orvos beteg, de tekintettel az orvoshiányra nem megy szabadságra, hanem betegen is teljesíti hivatását. Ilyen körülmények között kéri a főszolgabíró, hogy az alispán lehetőleg sürgősen intézkedjék a körorvos szabadságoltatása iránt.

* **Ahol napirenden van a lopás és rablás.** Nem mindennapi beadvány érkezett tegnap az alispáni hivatalhoz és pedig egy nagybirtokos tollából gróf Stubenberg Józseftől. A beadványban elmondja a gróf, hogy a székelyhídi járásban Asszonyvásárra községében a lopás, rablás gyújtogatás teljesen a megszokott dolog. A községben az erkölcsi állapotok elvadulása ijesztő mérveket ölt. A földbirtokos kéri, hogy a községbe a megingott közbiztonsági állapotokra való tekintettel csendőrsőrt létesítsenek.

* **Elfogott gyümölcsoltovaj.** Fegyvernéki Sándor, aki özv. Tichy Gyuláné szállójában vincellér, már régebben észrevette, hogy valaki a szállóhegyen levő kőrefákat állandóan dézmálja. Tegnap délelőtt sikerült tetten érni és elfogni a tolvajt Németh Albertné csatári illetőségű foglalkozás nélküli asszony személyében. Az elfogott gyümölcsoltovajt a hegyőrök bekísérték a rendőrségre. A rendőrség földszinti folyosóján egy őrizetlen pillanatban szökést kísérelt meg, kiugrott az ablakból. Rögtön elfogták és bezárták. A büntető eljárást folyamatba tette ellene a rendőrség.

* **Megbüntetett lelkész.** A béli főszolgabíró 20 korona pénzbüntetésre ítélte Leukucza Péter kislakai gör. kel. lelkészt. A büntetésnek az szolgált alapul, hogy a lelkész Puj György temetését a halottkém jelentésének kézhezvétele előtt foganatosította. Súlyosbította a fenti cselekményt az is, hogy a lelkész Kapitán Tódor dászkal lakásán szentelést eszközölt, holott a dászkal lakásából járványos betegségben elhalt gyermeket temettek. Az ítélet ellen Leukucza tegnap felebbezést adott be az alispánhoz, ahol az ellene felhozott vádak alaplatonoknak mondja és kéri az ítélet megsemmisítését.

* **Kiskerekiben nincs kólera.** A napokban megirtuk, hogy Kiskereki községében Deák Erzsébet 5 éves kis leány 1 óra leforgása

alatt koleragyanus körülmények között meghalt. A haláleset után nyomban foganatosították az óvintézkedéseket. Az inficiált házat csendőri őrizet alá vették, a családtagokat pedig a járványkórházba szállásolták el. Tegnap ebben az ügyben megérkezett a belügyminiszteriumtól az érdemi válasz, mely szerint a felküldött belekben kolera bacillusokat nem találtak. A távirat vétele után a székelyhídi főszolgabíró feloldotta a zárlatot, ami nagy megnyugtatósságot volt a lakosságra.

* **A kőműves sztrájkhoz.** A kőműves sztrájk még tart. Gerő Ármin főkapitány most a kezébe vette az ügyet s holnap, szombaton délután 3 órakor békéltető értekezletre hívta össze a sztrájkolók képviselőit és az építőiparosok szövetségét.

* **Felzárkóztatások az új egészségügyi körök ellen.** Az érmihályfalvai főszolgabíró tegnap terjedelmes beadványt intézett a vármegye törvényhatóságához. A beadványban kifogásolja a főszolgabíró az új beosztásokat és kéri azoknak a teljes megváltoztatását. A főszolgabíró javasolja, hogy Eremihályfalván, Bagamérban, Ersemjénben és Szalacson körösi székhelyeket létesítsenek. Az új beosztás a legpraktikusabban oldaná meg az egészségügyi körök beosztását.

* **Találtak egy Stern Gyula névre szóló postatakarékkönyvet és egy fél arany függőt.** Igazolt tulajdonosok a rendőrség I. emelet 7. számú szobájában jelentkezhetnek.

* **Az edelényi gyilkosság.** Az edelényi gyilkosság dolgában indított erélyes nyomozás még ma sem támaszkodik pozitív adatokra. Regula állhatatosan tagad és bár a nála volt pénz illetőleg még most sem tud felvilágosítást adni, nem törik meg ama bizonyítékok alatt, amelyeket a csendőrök idáig gyűjtöttek ellene. Miskolcon tegnap ejtették meg a boncolást a véres éjszaka harmadik áldozatján, a boldogtalan Czeizler Gizellán. A boncolás, amelyhez a vizsgálóbírókn kívül dr. Bulyovszky Gusztáv főügyész helyettes és dr. Sassy tiszti főorvos vonult ki, délelőtt fél 12-kor kezdődött.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeresen később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle** fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. ősporráda. Telefon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Hölgyeim!

Kelim, gobelin és Smyerna ujdonságaimra felhívom figyelmüket. Okvetlen néz-
:: zék meg. ::

TATRAY GUSZTÁV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Siessünk Radó és Kertész

női divatruházába, Kossuth-utca 2. szám,

Ki lettár miatt nagy occasiót rendez, hol a következő cikkek kerülnek **olcsón eladásra.**

Mosó grenadinok, batistok, selymek, pouplinok, ruhavásznak, francia delainok, ruha díszek és még sok más itt fel nem sorolt cikkek. — **Most sok pénzt megtakaríthatunk**, ha menyasszonyi kelenyénket itt vesszük.

x **Csillár és fémáru gyártási telep:**
Nagyvárad Iroda s raktár
Szt. János-u. 1. **Bémer-tér 3.**
Telefon 556. Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petrolleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási** és csendő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

FLEGMAN

grenadinjai

a legszebbek és legjobbak.

x **MEGVAN** nyitva az első nagyváradai selejtes cipőruház. Aki sokat akar megtakarítani, jöjjön oda bevásárolni.

Selejtes cipők elárúsítója

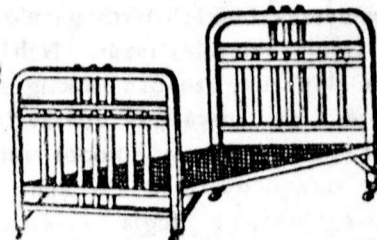
a
Belvárosi Takarékpénztár
épületben
Barcsfalota, Széchenyi-
tér, 2. sz.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét
folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart **Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz.** Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

x **Antiquar (ódon)** taakönyveket és mindenféle könyvet veszek és eladok. Könyvszerényt keresek **Benkő Arthur** antiquar könyvkereskedő **Rákóczi-ut 10**

Vas és rézbutor

gyári raktári

Szekrényágy 3 matracca 20 korona

Sodronybetát 10 korona

Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

MULATSÁG.

Czárán-estély Biharfüreden.

Mint minden évben, úgy az idei szezonban sem mulasztotta el a biharfüredi Czárán bizottság az emlékünnepegy rendezését, melyet a biharfüredi gyógyteremben f. hó 6 án tartották meg fényes műorraival gazdag estély keretében a Czárán-emlékalap javára.

Este nyolc órakor a fürdőközönség teljes részvétele mellett kezdődött meg az ünnepély. Az első szám a megnyitó beszéd volt, amelyet **Kozáry Gyula**, m. kir. honv. hadapródiskolai tanár tartott. Szép, tartalmas és buzdító szavai, amelyek szerevelt magyar hazánk természeti szépségeinek megbecsülését és azok kultiválását célozták, maradandó nyomot kellett, hogy hagyjanak a hallgató lelkeiben. A második számot **Korda Rózsika** urleány hegedűn előadott magyar dala cigányzene kísérettel, sok jól megérdemelt tapsot váltottak ki a közönség sorából. Majd a harmadik szám következett. »Viszsaemlékezések« címen **Lyka Károly** író és művész tartott szabadelőadást a »Secsessió« keletkezéséről.

Az előadó nagy közvetlenséggel beszélt arról a munkáról, melyet ez irányban Münchenben kifejtettek.

Befejezésül csattanó vég volt **Kis Valiri** és **Korda Rózsika** urleányok fűty és hegedű duettje. Szünni nem akaró tappsal és ujjazással bőven is honorálta a közönség.

Végül dr. **Hoványi Gyula** jogakadémiai tanár nagy éljenzések között adta örömmel tudtára a közönségnek, hogy a »Czárán«-alap már meghaladta az ezer koronát. Miután a közönség meglehetősen adott helyet a táncoló pároknak.

Ez estélynek anyagi sikere is volt, mivel az estély brutto jövedelme reményen felüli volt, 204 korona. Ebből 187 korona mint tiszta jövedelem, a már meglevő alapitőkéhez csatoltatt. A felülfizetők névjegyzékét alább közöli és köszönetet mond a Czárán-emlékmű rendező bizottsága.

Felülfizettek: Dr Radu Demeter gör. kath. m. püspök 19 K, dr Bozóky Alajos udv. tanácsos jog. ig. és Pap János 15 K, özv. Jelencsikné 13 K, dr Hoványi Gyula 13 K, Ratkovszky Gy. 10 K, Képiró és Tóth 8 K, Plathy Miklós 7 K, Papp Imre 7 K, Lyka Károly 7 K, Simon N. 650 K, Pápay Lajos 4 K, Kacsvinszky Andorné 4 K, Kozáry Gyula 4 K, Zich Károly 3 K, dr Politzer 3 K, dr Rozvány Jenő 3 K, dr Popp 3 K, Gálffy Sándor 2 K, Gentz János 2 K, Márkus R. 2 K, Lovász B. és Lajos 2 K, Mamuzsics N. 2 K, dr Radu Romulus 1 K, Stefanika 1 K, Juhász 1 K, Kis Antal 50 fillér. **Kacsvinszky József**, a Czárán bizottság jegyzője.

Igazságszolgáltatás.

Csalással vádolt tanár.

Egy elegáns külsejű úri ember állott ma a kir. törvényszék büntető bírósága előtt, *Rács Rottmann Gyula* okleveles tanár. Néhány éve szerezte az oklevelét, azonban sokáig nem kapott állást és így privátórák adásával kereste kenyerét. Legutóbb Szlopp Fülöpöt tanította és vállalkozott arra, hogy rövid idő alatt gimnáziumi érettségi vizsgáa fogja elkészíteni. Fel is vett tőle tanítási- és vizsgadíj tejében 134 koronát. Azonban a vizsga előtt két héttel egyszerűen otthagya a tanítványát és elutazott. Szlopp Fülöp emiatt feljelentette sikasztásért.

Még egy másik gyarus esete is volt Rács Rottmann Gyulának. Ficzek Jenőt, aki kereskedelmi érettségit tett, készítette elő gimnáziumi érettségire, azonban kistült, hogy Ficzeknek nem lehet érettségit tenni, mert először a különbözeti tantárgyakból kell vizsgáznia. Emiatt szintén feljelentést tettek ellene.

Az ügyet ma tárgyalta a kir. törvényszék Ember Géza elnöke alatt. A bíróság csupán 14 korona vizsgadíj elikkasztásában mondotta ki bűnösnek Rottmann Gyulát és így egy hónapi fogházra ítélte.

Ezt azonban a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette. A vádlott ugyanis az első idézésre nem jelent meg, s emiatt elfogták és a mai főtárgyalásig letartóztatták.

NYILTTÉR.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpaddal nélkül is készít **kitünő** hirtelű

Fogműtermében

Özv. **Dr. Deákné**

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

TÁVIRATOK.

A pápa állapota.

Bécs, aug. 10.

A Vatikánból kiszivárgó hírekkel elentétesen ide mind olyan jelentések érkeznek, hogy a szentatya állapota igen komoly. A betegen sűrűn vannak ájulási rohamok és közérzése egyre rosszabbodik.

Kristóffy a Házban.

Budapest, aug. 10.

(Saj. tud.) Kristóffy József ma először jelent meg a képviselőházban, a hol Tegledi Józseffel hosszabb ideig beszélgetett. Ezután a gyűlésterembe ment be, a hol a jobb középben Achim András he-

lyét foglalta el. Az új csabai képviselő a névszerinti szavazásban is résztvett és a munkapárttal szavazott. Feltűnést keltett, hogy Rudnay Béla volt miniszteri biztos nem üdvözölte Kristóffy.

Aerenthal távozása.

Bécs, aug. 10.

(Saj. tud.) Beavatott helyről nyert értesülésünk szerint Aerenthal rövid időn belül elfogja hagyni külügyminiszteri pozícióját. Aerenthal utódjául gróf Széchenyi Miklós volt párisi nagykövetet emlegetik.

REGÉNYCSARNOK.

BÖSKE

Irtá SARKADI NAGY SÁNDORNÉ

(Folytatás.) 40

— És én erről mit sem tudok, menjünk oda András. Szülői okaianságáért nem büntetem a kedves gyermekét, kit különben is nagyon szeretek, Somlyayné pedig leánykori ismerősöm.

— Nem megyek anyám, a kedvemért te se menj oda, Margit már bizonyára észrevett bennünket, s neki illik inkább hozzád jönnie.

E percben Erzsike oda tekintett. András futó meghajlással üdvözölte őt. Margit pedig Somlyayné tanácsára értesülve nagynéje ittlétéről, odasieltetett hozzá.

Maglódyné szívélyesen örömmel fogadta hugát, s szemrehányást tett neki elmaradásáért.

— Majd jóváteszem néni, — kérte hízkelve a leány, úgy elfoglalták a bál előkészületek mostanig. Ma kértem szüleimtől két heti meghosszabbítását a szabadságomnak s ezalatt, ha megtetszik engedni, többször is fel fogom keresni.

Erzsike ezalatt roppant kényelmetlenül ült helyen, bármennyire kereste is András pillantását, az tejezen megtelekezni látszott a jelenlétéről, Margittal társalgott igen élénken. Többször átállantgatott a szomszéd asztalhoz, honnan Erzsikének látni kellett a feltűnő kacérkodást, mt két nagyon csinos eleven leány vele intenzíven folytatott.

Megkönnyebbülés félet érzett, amint végre felemelkedtek s gavalérjaik s garde des dames-jaikkal együtt kivonultak, előbb még sokatmondó édes-kellemes pillanásokat vetve az elegáns szép Maglódyra.

Mály néni szinte rossz kedvűen ült helyén mivel azt remélte, hogy az előkelő Maglódyné társalgásukban lelve a rokonát az ő asztalukhoz fog ülni s amilyen elégtétel lett volna ez neki ismerősei előtt, ép oly lealázva érezte magát, amiért ez ellenkezőleg történt.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gakanatözsdeén tegnap változatlan volt az irányzat.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza (1912)	—	—	11.54
Októberi buza	—	—	11.37
Októberi rozs	—	—	9.19
Októberi zab	—	—	8.36
Májusi tengeri (1912)	—	—	7.61

Juliusi tengeri	—	—	—	7.73
Augusztusi tengeri	—	—	—	7.87
Augusztusi repce	—	—	—	14.60

Budapesti értéktőzsdé.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	—	—	845.—
Osztrák hitelrészvény	—	—	—	662.—
Jelzálogbank	—	—	—	491.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	—	—	568.75
Salgótarjáni közszén	—	—	—	673.—
Osztrák államvasut részvény	—	—	—	749.—
Közuti vasut	—	—	—	777.—
Rimamurányi vasmű	—	—	—	693.25
Városi vasut	—	—	—	389.—
Beosini cement	—	—	—	—

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Dr. N. D. (Bihardiószeg.) Nem közérdekű hír. Csak díjazásért közölhetjük.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	8 10
V.-Velence >	8 00	10 00	2 20	5 00	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	9 34
V.-Velence >	9 17	11 19	3 37	6 17	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	8 31
V.-Velence >	8 10	10 10	2 30	5 10	8 41
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	8 56
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 30	3 00	5 40	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 07	5 47	9 17
V.-Velence >	9 00	10 59	3 20	6 00	9 00
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 30	6 10	9 40

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

A N.-várad Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság

Rimanóczy-utca 7 szám.

A nyári idény beálltával az utazó és nyaraló közönség figyelmébe ajánlja a legújabb szerkezetű nagy kényelemmel felszerelt:

magánletét-pénztárt

(safe deposits)

mindennemű értéktárgyak megőrzésére.

Ezen páncélszekrényekben a közönség a képezhető legbiztosabban és saját zára alatt önmaga kezeli értékeit. Okmányok, értékpapírok és mindennemű értékek megőrzésére szolgál.

A páncélszoba minden hétköznapon délelőtt 9—12 óráig és d. u. 3—5 óráig áll a felek rendelkezésére.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

PÉNZT

legelőnyösebb feltételek mellett szerez, ingatlanok adás-vételénél legsikeresebben közbenjár

Biharmegyei Föld-Hitel- és Áru közvetítő

vállalat Ritoók Zsigmond utca 2. sz. Igazságügyi palota mellett.

2—3 középiskolát végzett fiu nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda R.-T.-nál.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtiszteendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

NAGYVÁRAD
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5 SZ.
Bémer-tér, (Bazár épület.)

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön kérelmre épített nagy

csillár-raktárunkat

megtakarításra ajánljuk.

Állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

10 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb áron mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeltes szolgálat.

FÉLIX GYÓGYFÜRDŐ

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

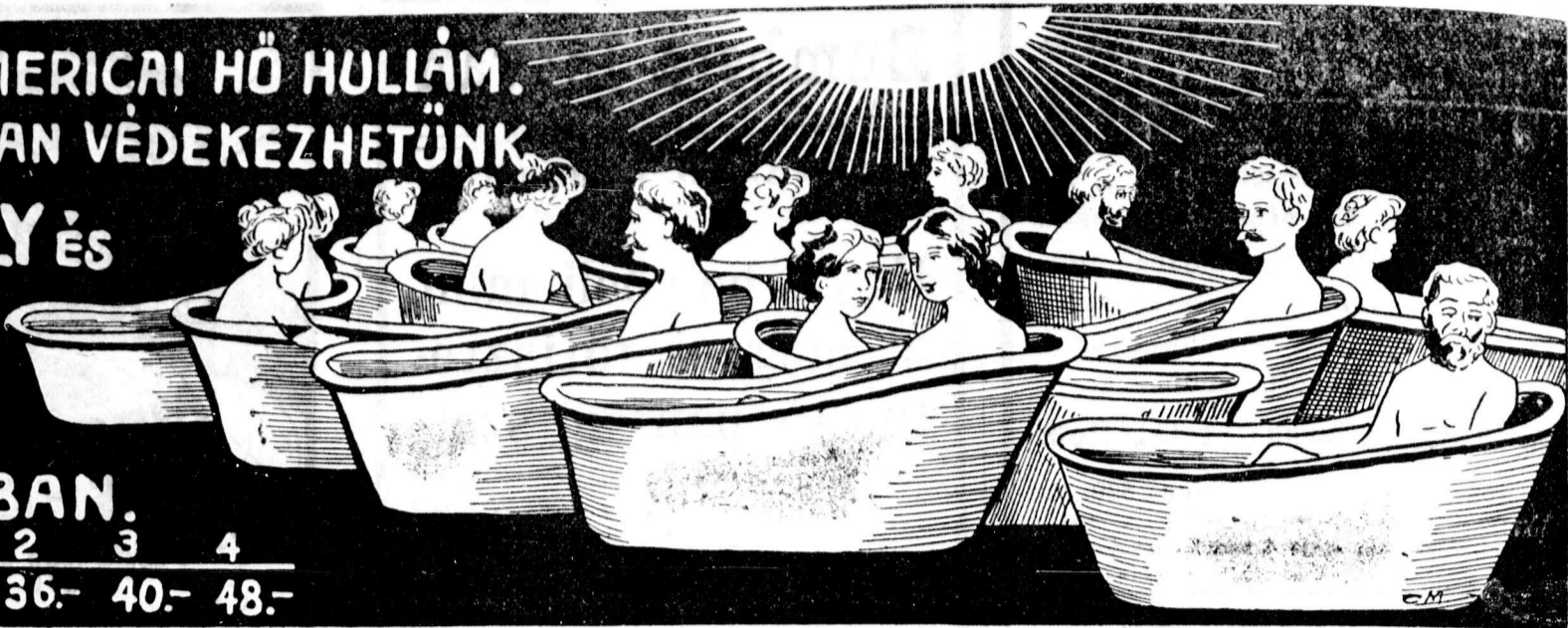
Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, víz hőfoka 5° Celsius. Gyógyjavallat fürdő alakjában, csúsz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségeknél, idült méh és petefészkek gyulladások, méh-hurut, medencebeli -ejtszövetlob és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, makacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknél, sárgaság és epeköveknél, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és iszap fürdők. Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 350 kényelmes lakó szoba, kitűnő vendéglők, jutányos étlap-árak, elsőrendű cigányzene, vasárnaponként katonazene, tennis-pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. — Posta, távirida, interurbán telefon. — Curtaxe és zenedij nlpcs. Prospektust küld az igazgatóság.

842

ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM.
LEGJOBBAN VÉDEKEZHETÜNK

TARSOLY ÉS
RISZTÓ
FÜRDŐ
KÁDJAIBAN.

Sz: 2 3 4
Kor: 36.- 40.- 48.-

Fugyivásárhelyi gazdaságunkban gömbölyü és galy tűzifa igen jutányos áron eladó.

Értekezhetni a

Biharmegyei Gazdák áru- és Hitelintézete részvénytársaság :-:

507

irodájában

Nagyplac-tér, Andrényi-ház.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagyplac-tér, Andrényi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti. Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra. 162

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

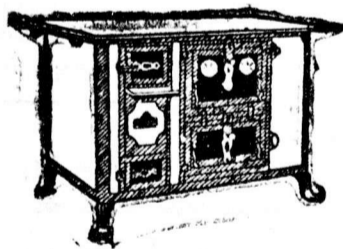
esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
:-: utólérhetetlen. :-:

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos főmegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 » francia szájviz	25 »	1 tégely Margit krém	40 »	1 Gillette utánzatú borotva készlet	1 » 50 »
1 » száj szagtalanító	50 »	1 » Diana krém	65 »	1 valódi serte hajkefe	70 »
1 tubus dr Heyder fogorém	50 »	1 drb Dianna szappan	65 »	1 dublé bajuszkefe	20 »
8 » Thymol »	20 »	1 dob Lickner puder	88 »	1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 » Stomatin »	20 »	1 » amerikai porcellán puder	1 frt 20 »	1 körömkefe	05 »
1 » tégely Odontin togpaséta	55 »	1 üveg amerikai petrol	50 »	1 surolókefe óriási	20 »
1 drb Odontin betét	35 »	1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — »	1 surolókefe kisebb	10 »
1 üveg Picavan	98 »	1 fekete champos	12 »	12 drb Royal angol cipő orém	96 »
1 üveg Bay Rum	85 »	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	20 »
1 » Jera violette brillantín	80 »	8 drb francia ibolya szappan	50 »	1 » cipőfényesítő flanel	70 »
1 » francia brillantín	15, 22, 35 »	1 » Kiehlhauser ibolya glycerin szappan	28 »	1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 » folyékony brillantín	50 »	1 » » Speick szappan	28 »	1 mtr vörös gumicső	60 »
1 » valódi dió olaj	15 »	1 » Windsor szappan	88 »	Egynegyed Ko Brown watta	35 »
1 » » » kivonat	75 »	1 tubus kaloderma	28 »		
1 drb bajuszkötő	15, 20 85 »	1 » Beloderma kézfinomító	20 »		
		1 üvegtégely tejorém	20 »		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellenőrzése, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeur-ökben!